

ΟΝΟΜΑ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ : ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΤΑΞΙΑΡΧΗ
 ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ : ΙΩΑΝΝΑ ΤΣΟΛΑΚΗ
 ΤΑΞΗ ΦΟΙΤΗΣΗΣ : ΣΤ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ
 ΤΗΛ. ΕΠΙΚΟΙΝ. : 6944660241
 ΤΟΠΟΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ : ΤΑΞΙΑΡΧΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ
 EMAIL : [dimtaxia@sch.gr](mailto:dimmtaxia@sch.gr), sidriotou@gmail.com
 ΔΝΣΗ ΣΧΟΛΕΙΟΥ : ΤΑΞΙΑΡΧΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ
 ΤΗΛ. ΣΧΟΛΕΙΟΥ : 2371094230
 ΕΠΟΠΤΕΥΩΝ ΕΚΠΑΙΔ. : ΥΔΡΙΩΤΟΥ ΣΩΤΗΡΙΑ

Η Επανάσταση στη Χαλκιδική , Μάιος – Νοέμβριος του 1821

Το Άγιο Όρος γίνεται ορμητήριο του Φιλικού Εμμανουήλ Παπά.

Αμέσως μετά την επαναστατική Διακήρυξη του Υψηλάντη για τον ξεσηκωμό των Ελλήνων ο Φιλικός Εμμανουήλ Παπάς, σεβάσμιος έμπορος από τις Σέρρες, καταφτάνει από την Πόλη, με ένα μεγάλο ελληνικό πλοίο γεμάτο πολεμοφόδια, στο Άγιον Όρος. Το Άγιο Όρος ήταν ιδανικό μέρος για να προετοιμαστεί κρυφά καθώς η παρουσία των Τούρκων εκεί ήταν ελάχιστη. Στο Όρος υπήρχαν μεταξύ των μοναχών πολλοί Φιλικοί. Αυτοί ήταν πρόθυμοι να πολεμήσουν για την ελευθερία της Ελλάδας.

Στην υπόλοιπη Χαλκιδική υπήρχαν ελάχιστοι Τούρκοι. Επίσης στη Χαλκιδική ο πληθυσμός ήταν καθαρά ελληνικός με ακμαία εθνική συνείδηση. Υπήρχαν λοιπόν όλες οι προϋποθέσεις όχι μόνο να ξεκινήσει με επιτυχία μια επανάσταση αλλά κυρίως να εδραιωθεί και να πετύχει τον σκοπό της.

Αντίδραση του Γιουσούφ Πασά

Τον Μάιο του 21 ο Πασάς της Θεσσαλονίκης Γιουσούφ έχοντας σοβαρές υπόνοιες ότι κάτι σοβαρό και επικίνδυνο ετοιμάζεται στη Χαλκιδική αποφασίζει να δράσει με τη βία. Τον Μάιο του 21 δίνει διαταγή σε δύο στρατιωτικά τμήματα των 500 ατόμων το καθένα να μουν στη Χαλκιδική και να φτάσουν στον Πολύγυρο. Με αυτόν τον τρόπο ο στρατός του θα μπορεί να ελέγχει τη Χαλκιδική και να χτυπήσει άμεσα κάθε επαναστατική απόπειρα.

Ο πρώτος νεκρός της επανάστασης στη Χαλκιδική και στη Μακεδονία ολόκληρη

Τα νέα έχουν φτάσει στον Πολύγυρο και οι κάτοικοί του είναι αναστατοι. Ο πρόεδρος του Πολυγύρου Κύρκος Παπαγεωργάκης γνωρίζει ότι οι Τούρκοι θα βρουν πολλά κρυμμένα όπλα στον Πολύγυρο και ανησυχεί τόσο για την ασφάλεια των συμπολιτών του όσο βέβαια και για την εξέλιξη του αγώνα. Στην προσπάθειά του να κατευνάσει τη μανία των Τούρκων ο Κύρκος Παπαγεωργάκης υπό άγνωστες συνθήκες,

δολοφονείται από τους εξαγριωμένους Τούρκους στις 16 Μαΐου του 1821. Ο **ΚΥΡΚΟΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΑΚΗΣ** ήταν ο πρώτος νεκρός του Αγώνα στη Χαλκιδική αλλά και στη Μακεδονία ολόκληρη.

Έναρξη της επανάστασης στη Χαλκιδική στις 17 Μαΐου 1821

Ξημερώνοντας **17 του Μάη**, οι Πολυγυρινοί “χτύπησαν” το τουρκικό διοικητήριο. Έπαιρναν εκδίκηση όχι μόνο για τη δολοφονία του Κύρκου Παπαγεωργάκη αλλά και για όλους τους αιώνες δουλείας. Μετά από σύντομη μάχη εξόντωσαν όλη την τουρκική φρουρά. Ουσιαστικά, με την εξέγερση αυτή οι Πολυγυρινοί **αυθόρμητα** ξεκίνησαν την επανάσταση.

Οι πρώτες μάχες του λαού του Πολυγύρου

Και ενώ αναμενόταν η εκδίκηση των Τούρκων να είναι τρομεροί, οι Πολυγυρινοί αντί να εγκαταλείψουν τον τόπο τους ή να παραδοθούν αποφασίζουν να να αντισταθούν και να εμποδίσουν τον Τουρκικό στρατό να μπει στον Πολύγυρο. Πήραν λοιπόν τα όπλα και βιάστηκαν να αντιμετωπίσουν τα δύο στρατεύματα πριν αυτά ενωθούν, καθώς ερχόταν από διαφορετικές κατευθύνσεις. Το ένα σώμα το συνάντησαν κάπου ανάμεσα στο ρέμα του “Καβρόλακκα” και στο παλιό χωριό Καιτζίκι. (Παλαιόκαστρο)

Στη μάχη που ακολούθησε νίκησαν οι Πολυγυρινοί και ανάγκασαν τον τουρκικό στρατό να υποχωρήσει και να επιστρέψει στη βάση του. Το ίδιο συνέβη και με το δεύτερο σώμα του τουρκικού στρατού.

Τα νέα για την εξέγερση του Πολυγύρου διαδόθηκαν πολύ γρήγορα σε όλη τη Χαλκιδική. Και καθώς σε πολλά μέρη οι Χαλκιδικιώτες ήταν έτοιμοι να ξεσηκωθούν μετά τα γεγονότα αυτά πήραν τα όπλα και ξεσηκώθηκαν. Έτσι επαναστάτησαν οι Κασσανδρινοί, οι κάτοικοι της Σιθωνίας και κάτοικοι άλλων περιοχών.

Η εκδίκηση του Γιουσούφ Πασά

Η αντίδραση του Γιουσούφ Πασά ήταν άκρως εκδικητική απέναντι στους ομήρους που είχε στη διάθεσή του. Δεν σταμάτησε όμως εκεί. Αποκεφάλισε τον Μητροπολίτη Κίτρους και σκότωσε πολλούς προκρίτους της Θεσσαλονίκης.

Ο Εμμανουήλ Παπάς “Αρχιστράτηγος της Μακεδονίας” κηρύσσει επίσημα την Επανάσταση

Ο Παπάς μαθαίνοντας τα νέα, αντιλαμβάνεται ότι τα γεγονότα ξεπερνούν τα σχέδιά του. Το να περιμένει τον Υψηλάντη ή τον Ι. Φαρμάκη που θα αναλάμβανε τη στρατιωτική ηγεσία της επανάστασης

στην περιοχή τώρα φαινόταν πια επικίνδυνο για την εξέγερση. Έτσι αποφασίζει εσπευσμένα να ξεκινήσει οριστικά την επανάσταση. Σε επίσημη σύναξη στη Μονή Εσφιγμένου οι Αντιπρόσωποι των Μονών ανακήρυξαν τον Παπά “Αρχιστράτηγο της Μακεδονίας”. Στη συνέχεια συνέλαβαν τον διοικητή της τουρκικής αστυνομίας και τον φυλάκισαν στη Μονή Κουτλουμουσίου.

Εμμανουήλ Παππάς και Καπετάν Χάψας επικεφαλής των στρατευμάτων

Γρήγορα η Χαλκιδική ξεσηκώνεται ολόκληρη. Περίπου 4.000 επαναστατημένοι Χαλκιδικιώτες παίρνουν τα όπλα. Οι 2.000 έχουν επικεφαλής τον ίδιο τον Εμμανουήλ Παππά. Οι μισοί από αυτούς είναι ένοπλοι Αγιορείτες και οι υπόλοιποι από διάφορες περιοχές της Βόρειας και Ανατολικής Χαλκιδικής. Οι υπόλοιποι 2.000 είναι Χαλκιδικιώτες από την κεντρική και νότια Χαλκιδική. Επικεφαλής του δεύτερου επαναστατικού τμήματος τίθεται ένας εξαιρετικός οπλαρχηγός και ηρωικός πατριώτης, ο καπετάν Χάψας. Ονομάστηκε έτσι γιατί ήταν τόσο ορμητικός και γενναίος που εξαφάνιζε τους Τούρκους σαν να τους “έχαφτε”. Αντί λοιπόν για το πραγματικό του όνομα που ήταν Κάψας έμεινε γνωστός ως Χάψας.

Ο καπετάν Χάψας καταγόταν από την Κρυοπηγή της Κασσάνδρας (τότε λεγόταν Παζαράκια), αλλά ζούσε στη Συκιά. Πολλές φορές είχε δουλέψει στο Άγιον Όρος, σε διάφορες Μονές. Χάρη στις ικανότητές του ορίστηκε οπλαρχηγός των μισών επαναστατών στη Χαλκιδική.

Το σώμα του Εμμανουήλ Παππά κινήθηκε προς τη Βόρεια Χαλκιδική και παρακάμπτοντας το όρος Χολομώντα κατευθύνθηκε στη Ρεντίνα για να εμποδίσει τα τούρκικα στρατεύματα να φτάσουν στη Θεσσαλονίκη. Στη συνέχεια έφτασε νικηφόρα μέχρι τον Λαγκαδά.

Το σώμα του καπετάν Χάψα ξεκίνησε από την Κεντρική Χαλκιδική, πέρασε μετά από νικηφόρες μάχες στα Βασιλικά και έφτασε στο Σέδες, λίγα χιλιόμετρα έξω από τη Θεσσαλονίκη.

Κανείς τους όμως δεν προχώρησε ούτε και επιχείρησε να κυριέψει τη Θεσσαλονίκη. Η κατάληψη της Θεσσαλονίκης αν όχι κάτι εύκολο, θα μπορούσε να σκεφτεί κανείς ότι ήταν δυνατόν να πραγματοποιηθεί. Πάντως, κάτι τέτοιο δεν επιχειρήθηκε. Στο εύλογο ερώτημα γιατί αυτό δεν συνέβη μπορούμε να υποθέσουμε ότι οι ίδιοι οι επαναστάτες αιφνιδιάστηκαν και οι ίδιοι από τις επιτυχίες τους και δεν τολμούσαν να πιστέψουν ότι η κατάληψη της Θεσσαλονίκης ήταν εφικτή. Επιπλέον, δεν υπήρχε δυστυχώς συντονισμός με τους υπόλοιπους οπλαρχηγούς της Δυτικής και Κεντρικής Μακεδονίας. Επίσης, γεγονός ήταν η έλλειψη στρατιωτικής εμπειρίας αλλά και συντονισμού ανάμεσα στα δύο στρατεύματα.

Σε αυτήν την περίοδο της αμηχανίας και της απραξίας στα ελληνικά στρατεύματα, προστέθηκαν και τα οικονομικά προβλήματα. Τα χρήματα του Παπά τελείωσαν και δεν υπήρχε από κάποια άλλη πηγή οικονομική συνδρομή. Τα αποτελέσματα ήταν η αραίωση των επαναστατών αλλά και η απώλεια του αρχικού ενθουσιασμού.

Ο Σουλτάνος ανησυχεί και συγκεντρώνει τεράστιο στρατό για να σταματήσει την Επανάσταση

Σε όλη την Ελλάδα έχουν ξεκινήσει οι φωτιές της επανάστασης. Ο Σουλτάνος ανήσυχος για την εξέλιξη των εξεγέρσεων αναθέτει σε έναν στρατηγό του, τον Μπαιράμ Πασά, να συγκεντρώσει όσο περισσότερο στρατό μπορεί και πριν κινηθεί προς τη Νότια Ελλάδα να χτυπήσει τους επαναστάτες της Χαλκιδικής. Δεν θα μπορούσε να διακινδυνέψει την κατάκτηση της Θεσσαλονίκης.

Ο Μπαιράμ Πασάς συγκέντρωσε 30.000 στρατιώτες και ιππικό 5.000 ανδρών.

Το σώμα του Εμμανουήλ Παπά υποχωρεί στη μάχη της Απολλωνίας

Τα νέα της συγκέντρωσης αυτής της τεράστιας στρατιωτικής δύναμης έφτασαν γρήγορα στο στρατεύμα του Παπά, το οποίο κινήθηκε προς την περιοχή της Απολλωνίας (Εγρί- Μπουτζάκ) όπως μας πληροφορεί και ο παρακάτω στίχος από σωζόμενο δημοτικό τραγούδι «κι η Τουρκιά τους πλάκωσε μέσα στο Γριμποτζάκι», με σκοπό να εμποδίσει τη διέλευση του τουρκικού στρατού του Μπαιράμ. Κάποιες άλλες πηγές υποστηρίζουν ότι η σύγκρουση έγινε στα στενά της Ρεντίνας. Όπως όμως και να έχει, ήταν τέτοια η αριθμητική διαφορά των δύο στρατευμάτων που μόνο μικρές αψιμαχίες έγιναν. Οι Έλληνες υποχώρησαν προς το εσωτερικό της Χαλκιδικής και ο Μπαιράμ προχώρησε ανενόχλητος στη Θεσσαλονίκη.

Η θυσία του Καπετάν Χάψα και των μαχητών του στη μάχη των Βασιλικών

Εναντίον του στρατεύματος του Καπετάν Χάψα ο Μπαιράμ έστειλε να ισχυρό τμήμα του στρατεύματός του (περίπου 5.000 άνδρες και πολλούς ιππείς). Δεν γνωρίζουμε τον ακριβή αριθμό των ανδρών του Χάψα. Άλλοι λένε 400, άλλοι λένε 800. Πάντως για τους λόγους που αναφέρθηκαν και πιο πάνω το σώμα των 2.000 ανδρών είχε μειωθεί σημαντικά. Παρόλα αυτά ο Χάψας και τα παλικάρια του ούτε καν σκέφτηκαν να υποχωρήσουν προς το εσωτερικό της Χαλκιδικής γνωρίζοντας ότι δεν είχαν καμία πιθανότητα να νικήσουν. Παραμένουν να αντιμετωπίσουν τις τουρκικές δυνάμεις στην περιοχή των Βασιλικών.

Στην αρχή λοιπόν οι Έλληνες οχυρώνονται στην πλαγιά του Βούζιαρη, για να αντιμετωπίσουν το ιππικό, στέλνοντας τα γυναικόπαιδα των Βασιλικών για ασφάλεια στο Μοναστήρι της Αγίας Αναστασίας.

Οι Τούρκοι φτάνουν και αρχίζουν να σφάζουν, να αιχμαλωτίζουν, να βάζουν φωτιά στο χωριό. Αφού κατέστρεψαν ό,τι βρήκαν ετοιμάστηκαν να χτυπήσουν το στρατόπεδο του Χάψα.

Και ξημερώνει η ημέρα που αρχίζει μια από τις πιο ηρωικές μάχες της Ελληνικής Επανάστασης. Ο Χάψας με τα παλικάρια του καταφέρνουν και αντιμετωπίζουν τους Τούρκους για πολλές ώρες. Λίγοι

κατάφεραν να διαφύγουν ενώ 63 αγωνιστές (κυρίως από τη Συκιά) σκοτώθηκαν εκεί, μεταξύ τους και ο ίδιος ο Χάψας, ο οποίος στα τελευταία λεπτά της μάχης όρμησε εναντίον των Τούρκων με σπασμένο το σπαθί τους ακολουθούμενος από τους Βαβδινούς οπλαρχηγούς Χαλάτη, Τουρλάκη και Καραγιάννη και τους υπόλοιπους άνδρες του.

Το μέρος αυτό στη γλώσσα του λαού έμεινε ως «Συκιωτάκια» ή «Σκιωτούδια» ή «Κομμένοι» (σκοτωμένοι δηλαδή από το σπαθί του εχθρού). Στο ίδιο μέρος σήμερα στέκει περήφανο ένα μεγάλο άγαλμα του Καπετάν Χάψα (με πρωτοβουλία του Παγχαλκιδικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης) με την αναθηματική στήλη της κοινότητας της Συκιάς. Δικαίως η Χαλκιδική τίμησε και τιμά τόσο τα πρόσωπα όσο και τις ηρωικές τους πράξεις. Το ίδιο θα πρέπει να πράξει και η επίσημη Πολιτεία μέσω της Ιστορίας που διδάσκεται στα ελληνικά σχολεία.

Η κτηνωδία των Τούρκων

Όμως η τραγωδία για τη Χαλκδική δεν σταματά στη φονική μάχη των Βασιλικών. Ο στρατός του Μπαιράμ αφού έβαλε φωτιά στο Μοναστήρι της Αγίας Αναστασίας συνέχισε και έκαψε τα χωριά Γαλάτιστα, Βάβδο και έφτασε στον Πολύγυρο τον οποίο έκαψε επίσης. Από τα 1600 σπίτια που είχε ο Πολύγυρος ζήτημα να σώθηκαν 2 ή 3 που βρίσκονταν στην άκρη του χωριού. Όποιοι κάτοικοι των παραπάνω χωριών πρόφτασαν, έφυγαν προς τα νότια για να γλυτώσουν. Κάποιοι έμειναν πίσω για να καθυστερήσουν τον τουρκικό στρατό. Κάποιοι άμαχοι βρήκαν καταφύγιο στο Άγιο Όρος (και ήταν μια από τις ελάχιστες φορές που γυναικόπαιδα έμπαιναν στο Άγιο Όρος), άλλοι καταφύγανε στην Κασσάνδρα και στη Σιθωνία και κάποιοι άλλοι μπήκαν σε πλοία και καταφύγανε σε νησιά του Β. Αιγαίου.

Η αντίσταση στο στενό της Ποτίδαιας

Είμαστε πια στο καλοκαίρι του 1821 και η επανάσταση στη Χαλκδική παραμένει ζωντανή και η καρδιά της χτυπάει στο στενό της Ποτίδαιας. Ο Ε. Παππάς μαζί με τον οπλαρχηγό Ιωάννη Χατζηχριστούλου (έμπορο από τη Βάλτα) είναι υπεύθυνοι για την οργάνωση της άμυνας των Ελλήνων. Οι Έλληνες οχυρώθηκαν εκεί πίσω από ένα βαθύ χαντάκι που έσκαψαν στη θέση της σημερινής διώρυγας, ενώνοντας τις δύο θάλασσες. Άρα όλη η αμυντική δύναμη της Χαλκδικής συγκεντρώνεται εκεί και απέναντί της κοντά στον Άγιο Μάμα στήνεται το στρατόπεδο των Τούρκων, υπό την αρχηγία του Γιουσούφ, με 4.500 άνδρες που του άφησε ο Μπαιράμ Πασάς, πριν αποχωρήσει για τη Ν. Ελλάδα.

Ταυτοχρόνως, με τα περισσότερα χωριά καμένα και καταστραμμένα, με σκορπισμένο τον άμαχο πληθυσμό αρχίζουν σοβαρά προβλήματα για τους επαναστατημένους της Ποτίδαιας. Καμία βοήθεια δεν

θα έρθει από πουθενά, παρά τις απελπισμένες εκκλήσεις για βοήθεια από τον Εμ. Παπά. Κι όμως, οι επαναστάτες παραμένουν πίσω από το οχυρό της Ποτίδαιας και αρνούνται να καταθέσουν όπλα και ψυχή.

Η ηρωική άμυνα των Χαλκιδικιωτών έγινε γνωστή στην περιοχή του Ολύμπου και συγκίνησε τους Έλληνες. Έτσι ήλθε για βοήθεια ο οπλαρχηγός Λιακόπουλος με 400 άνδρες και λίγο αργότερα ο Διαμαντής Νικολάου με άλλους 200. Η βοήθεια αυτή αναπτέρωσε το ηθικό των εξεγερμένων στη Ποτίδαια και βοήθησε πολύ τόσο στην πράξη όσο και ηθικά.

Από την πλευρά των Τούρκων έγινε μια απόπειρα να σπάσουν την άμυνα των Ελλήνων η οποία όμως απέτυχε. Στη συνέχεια ο Γιουσούφ έκανε μόνο μικροεπιθέσεις.

Το πρώτο 10ήμερο του Ιουνίου οι Έλληνες μαχητές κατάφεραν να παρασύρουν σε ενέδρα τον καταστροφέα των Βασιλικών, Αχμέτ Μπέην και του προκάλεσαν σημαντικές απώλειες. Την επόμενη ημέρα απέκρουσαν πολεμώντας γενναία την επίθεση 2000 Τούρκων υπέων. Στη συνέχεια οι Έλληνες επιτέθηκαν και στον Άγιο Μάμα, όπου ήταν η στρατιωτική διοίκηση του εχθρού. Περισσότεροι από 300 Τούρκοι έχασαν τη ζωή τους στην επίθεση αυτή. Οι Έλληνες υποχωρώντας πήραν μαζί τους άφθονα πυρομαχικά και άλλα εφόδια που τόσο είχαν ανάγκη.

Παρόμοια περιστατικά που προκαλούσαν σημαντικές φθορές στον τουρκικό στρατό ακολούθησαν και τους επόμενους μήνες.

Ο Σουλτάνος παίρνει νέα δραστικά μέτρα

Ο Σουλτάνος για ακόμη μια φορά ανησυχεί σοβαρά για την εξέλιξη της επανάστασης στην Ελλάδα. Έτσι αποφασίζει να πάρει περισσότερο δραστικά μέτρα κατά της Χαλκιδικής. Διορίζει λοιπόν έναν νέο στρατιωτικό Διοικητή, τον Αβδούλ Αβούδ ή Εμπού Λουμπούτ (ο ροπαλοφόρος) που ήταν ικανός αλλά ταυτόχρονα σκληρός και αδίστακτος. Ο νέος διοικητής συγκεντρώνει μεγάλο αριθμό Τούρκων, ανάμεσά τους και πολλούς ιπείς.

Όλο αυτό το στράτευμα ξεκινάει στις 26 Οκτωβρίου του 1821 από τη Θεσσαλονίκη και σε δύο ημέρες έφτασε στην Ποτίδαια. Απέναντι σ' αυτόν τον στρατό οι υπερασπιστές της Κασσάνδρας δεν ξεπερνούν τους 1500. Στρατός ελάχιστος, κουρασμένος, απογοητευμένος και με ελάχιστα εφόδια, απέναντι σε μια μεγάλη δύναμη.

Στις **7 Νοεμβρίου** καλεί τους επαναστάτες να καταθέσουν τα όπλα υποσχόμενος γενική αμνηστία. Οι Έλληνες βέβαια απέρριψαν την πρότασή του. Στην επόμενη επίθεση των Τούρκων οι Έλληνες καταφέρνουν να αμυνθούν και να νικήσουν. Στη συνέχεια οι Τούρκοι έκαναν αλλεπάλληλες επιθέσεις στο ανατολικό μόνο τμήμα του Ισθμού. Οι ελληνικές δυνάμεις μεταωπίστηκαν στο σύνολό τους προς το

τμήμα αυτό αφήνοντας τον Γιαννιό με λίγους μαχητές στο δυτικό τμήμα. Τότε, μια άλλη μονάδα Τούρκων στρατιωτών με σάκους χώμα, σανίδια, βαρέλια και κλαδιά σκέπασε το ρηχό χαντάκι που είχαν σκάψει οι Έλληνες μαχητές. Με αυτόν τον τρόπο τακτικά τμήματα του Τουρκικού στρατού πέρασαν το χαντάκι και εξόντωσαν τους μαχητές του Γιαννιού. Κατόπιν στράφηκαν προς το ανατολικό τμήμα, περικύκλωσαν τους Έλληνες και στη μάχη που ακολούθησε υπήρξαν μεγάλες απώλειες και για τις δύο πλευρές. Οι επιζήσαντες μαχητές μαζί με γυναικόπαιδα κατέφυγαν στο Άγιο Όρος και στα νησιά Ύδρα, Σκόπελο και Αίγινα. Η εκδίκηση των Τούρκων ήταν τρομερή. Πυρπόλησαν όλα τα χωριά της Κασσάνδρας και έσφαξαν χωρίς ίχνος ανθρωπιάς όλους τους εναπομείναντες κατοίκους. Όπως περιγράφει ο εφημέριος της Βάλτας Παπαγιώργης, αυτόπτης μάρτυρας : “Το χωριό ήταν μέσα στις φλόγες. Τα πτώματα έφραζαν τους δρόμους του χωριού. Είδα τους δήμιους να αρπάζουν τα παιδιά από την αγκαλιά των μανάδων τους και να τα τινάζουν στον αέρα ή να συντρίβουν το κεφάλι τους στο καλντερίμι και άλλα πολλά...” Το ολοκαύτωμα – χαλασμός της Κασσάνδρας είχε πλέον ολοκληρωθεί. Ο Σουλτάνος αντάμειψε τον Λουμπούτ για το ολοκαύτωμα αυτό με δώρα όπως αναφέρει σχετικό φερμάνι.

Μετά την επίθεση του Λουμπούτ και την ηρωική αντίσταση των Ελλήνων ο Εμμανουήλ Παπάς υποχωρώντας, έφτασε στην Άθυτο και αναχώρησε για το Άγιον Όρος. Πολλοί από τους υπόλοιπους μαχητές θα πολεμήσουν αργότερα είτε στα Ψαρά ακόμη και στο Μεσολόγγι, αλλά και σε άλλα μέρη της Ελλάδας πιστεύοντας βέβαια ότι η Ελλάδα, είτε Βόρεια είτε Νότια, είναι μία....

Ο «ΧΑΛΑΣΜΟΣ» της Κασσάνδρας

Οι Τούρκοι μετά τη νίκη τους στη Κασσάνδρας έψαχναν παντού. Τους άνδρες και τις ηλικιωμένες γυναίκες τους σκότωναν. Τα παιδιά και τις νέες γυναίκες τους έπιαναν αιχμάλωτους και τους πουλούσαν δούλους στα σκλαβοπάζαρα. Ο Τουρκικός στρατός έκανε κάθε είδους λεηλασίες. Έμπαιναν στα σπίτια και άρπαζαν ό,τι πολύτιμο έβρισκαν (χρυσάφικα, χρήματα, ρούχα κτλ) και στο τέλος έβαζαν φωτιά στα σπίτια. Όλα αυτά γίνονταν με την άδεια του Πασά και του Σουλτάνου. Ήταν το δώρο των Τούρκων για τη μεγάλη τους επιτυχία....

Τη σφαγή και την καταστροφή της Κασσάνδρας, σε ολόκληρη τη χερσόνησο της Κασσάνδρας ο λαός τη κατέγραψε και την κράτησε στη μνήμη με την ονομασία «Χαλασμός». Είναι μια λέξη που αποδίδει όλη την τραγικότητα και την έκταση της καταστροφής. Ενδεικτικά είναι τα λόγια δημοτικού τραγουδιού της Κασσάνδρας , μέσα στους στίχους του οποίου διαφαίνεται η τραγικότητα εκείνης της περιόδου.

«Πέντι πασάδες πολεμούν την έρμη την Κασσάνδρα,
Κανένας δεν την πάτησε, κανένας δεν την πήρι

Λουμπούτ πασάς την πάτησε, Λουμπούτ πασάς την πήρι.
Πήραν άσπρα, πήραν φλουριά, πήραν και κάρα γρόσια...»

ΜΕΤΑ ΤΗ ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΚΑΣΣΑΝΔΡΑΣ

Με τον μεγάλο χαλασμό της Κασσάνδρας σβήνει ουσιαστικά η Μεγάλη Επανάσταση της Χαλκιδικής που είχε αρχίσει 5μιση μήνες πριν με τον ξεσηκωμό του Πολυγύρου.

Ο Τουρκικός στρατός καταστρέφοντας τα πάντα στο πέρασμά του φτάνει στο Άγιον Όρος. Τώρα όμως η στάση των Αγιορειτών μετά τις καταστροφές σταμάτησε να είναι φιλική απέναντι στον Παπά και τους επαναστάτες. Μετά από απαίτηση των Τούρκων να συλλάβουν και να παραδώσουν τον Ε. Παπά και τους υπόλοιπους επαναστάτες, η Ιερά Επιστοασία έστειλε διαταγή στη Μονή Εσφιγμένου να παραδώσουν τους επαναστάτες. Μια πράξη απαράδεκτη που δεν ταιριάζει με τον ηρωικό αγώνα των Χαλκιδικιωτών...

Ο Παπάς μπροστά στον κίνδυνο να συλληφθεί και να παραδοθεί στους Τούρκους έφυγε κρυφά από τη Μονή Εσφιγμένου με το γνωστό πλοίο με κατεύθυνση την Ύδρα όπου και πέθανε από καρδιακή προσβολή σε ηλικία 48 ετών.

Το Τέλος της Επανάστασης

Έτσι, έξι μήνες μετά το ξεκίνημα της Επανάστασης στον Πολύγυρο, έσβησε εντελώς η επαναστατική φλόγα στη Χαλκιδική.

Έχασαν τη ζωή τους πολλοί από τους αγωνιστές αλλά και από τον άμαχο πληθυσμό, χιλιάδες πιάστηκαν αιχμάλωτοι και πουλήθηκαν ως δούλοι στα σκλαβοπάζαρα της Θεσσαλονίκης και της άλλης Ελλάδας. Η Χαλκιδική πρόσφερε βαρύ φόρο αίματος στον μεγάλο αγώνα που έκανε για να αποκτήσει την ελευθερία της.

Καταστράφηκαν τα περισσότερα χωριά. Ιδιαίτερα καταστράφηκαν όλες οι εκκλησίες καθώς οι Τούρκοι αισθάνονταν ένα μίσος θρησκευτικό κατά των «απίστων».

Άλλωστε και μόνο από την επιδρομή του Μπαιράμ Πασά είχαν καταστραφεί δεκάδες χωριά καθώς όπως καμαρώνει και ο ίδιος από το έγγραφό του «...καταπολεμήσας τους απίστους τούτους, εξώντωσα και απήλειψα από του προσώπου γης 42 πόλεις και χωρία αυτών Ωστε ούτε φωνή αλέκτορος να ακούηται πλέον εις αυτάς...»

Και αυτή η καταστροφή ολοκληρώθηκε από την επιδρομή του βάνουσου Λουμπούτ.

Η αξία της Επανάστασης.

Αυτή είναι η μοίρα των λαών και των ανθρώπων. Να υπερασπίζονται τη λευτεριά τους με το αίμα τους και τη ζωή τους. Οι αγώνες για τη λευτεριά της πατρίδας είναι ιεροί και εντελώς αναγκαίοι.

Η επανάσταση λοιπόν στη Χαλκδική το 1821 ήταν και αναγκαία αλλά και σύμφωνη με την ιστορία της Χαλκδικής και την ιστορία όλης της Ελλάδας. Με αυτήν την επανάσταση οι Χαλκδικιώτες απέδειξαν ότι απλά είναι Έλληνες... Με αυτήν την επανάσταση οι Χαλκδικιώτες απασχόλησαν για πάνω από ένα μήνα το στράτευμα του Μπαϊράμ Πασά και του προκάλεσαν σημαντικές φθορές. Έτσι έδωσαν την ευκαιρία και τον χρόνο στους Έλληνες της Στερεάς Ελλάδας να αναδιοργανωθούν και να συντονιστούν. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Κ. Μαργαρίτης στα «Σύντομα τινά Απομνημονεύματα της Ιστορίας της Αναγεννηθείσης Ελλάδος «...η επανάστασις αυτών των μερών μεγάλως ωφέλησεν την Πελοπόννησον και την λοιπήν Ελλάδα, διότι πληθύς εχθρών από τα παράλια του Δουνάβεως και από διάφορα μέρη της Μακεδονίας κατέπιταγην του Σουλτάνου εξεστράτευσε δι' εκεί...» Βοήθησε λοιπόν η Χαλκδική τους Έλληνες της Ν. Ελλάδας να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τον επερχόμενο τουρκικό στρατό και να σταθεροποιήσουν την επανάσταση στις περιοχές τους.

Και αυτό την κάνει να είναι ένα πολύτιμο ιστορικό γεγονός για το οποίο όλοι οι Χαλκδικιώτες πρέπει να είναι περήφανοι .

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. ΓΙΩΡΓΟΣ Ι. ΖΩΓΡΑΦΑΚΗΣ : Σαν Παραμύθι(2)
2. ΚΥΡΙΜΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ: Η Επανάσταση της Χαλκδικής το 1821
3. ΓΙΑΝΝΗΣ Κ. ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΑΡΗΣ : Η Χαλκδική στην ιστοριογραφία της Επανάστασης του 1821, Παγχαλκδικός Λόγος, Τεύχος 23 (Απρίλιος – Μάιος – Ιούνιος 2015)
4. Δρ. ΕΡΑΤΩ ΖΕΛΛΙΟΥ – ΜΑΣΤΡΟΚΩΣΤΑ : Χαλκδικείς, μετά τον Χαλασμό της Κασσάνδρας το 1821, πολέμησαν στην υπόλοιπη Ελλάδα για την απελευθέρωση της από τον τουρκικό ζυγό, Παγχαλκδικός Λόγος, Τεύχος 1^ο (Οκτώβριος – Δεκέμβριος 2009)
5. Δημοτικά τραγούδια